

DÉL-INDIA: WESTERN GHATS

2022. 12. 22. – 2023. 01. 05.

Kovács Endre

Van egy-két előnye, ha az embernek indiai származású párja van. Például meg lehet hívni a barátokat indiai vacsorára. Vagy épp föl lehet használni a családja házát Indiában arra, hogy bázisként szolgáljon egy madarászturnához. Pár évvel ezelőtt jártam már Indiában, de az akkor egy konvencionális, turistalátványosságokkal megtűzdelt körút volt; nem voltak képen a madarak. Most viszont, ha már meglátogatjuk Raji családját, töltsük már meg értelmes tartalommal is az utat! Raji közvetlen ősei India déli csücskéből, Kerala államból származnak, ami tökéletes kiindulópont egy Western Ghats turnához. Ez egy ősi hegyvonulat India nyugati partvonala mentén és természetesen az endemizmus miatt érdekes számunkra. Huszonhét madárfaj sehol máshol nem fordul elő. Induljunk!

Gyorsan találtam egy megbízhatónak tűnő helyi céget¹, ahol azzal foglalkoznak, hogy gyanútlan madarászoknak szerveznek all-inclusive turnákat. Pár hónappal érkezésem előtt a tulaj, K.V. Eldhose öngyilkos lett – alkoholos üvegeket és gyógyszert találtak a holtteste mellett az erdőben. A honlapjukon még ma is ott az öreg jelmondata: “Háromszáz faj tíz nap alatt, vagy visszaadom a pénzt!” Nekem több se kellett, teszteljük le őket! Nyolc napot beszéltem le velük, aztán további egy hetet még magunktól hozzátettünk – Raji bátyja, Susmith volt később a sofőrünk. Így összesen 15 napot töltöttem tisztán madarászással (és zötykölődéssel) Kerala és Tamil Nadu államokban. Közel sem lett meg a 300 faj, de csodás két hetet töltöttem Dél-India erdeiben, bozótosában, hegyein, nemzeti parkjaiban, botanikus kertjeiben (és utána plusz még egy hetet Raji családjával Trivandruban). Nagyon jó és könnyű a madarászás Indiában (amennyiben odavisznek a helyszínre), a fajok száma kezelhető (ellentétben Dél-Amerikával), megfelelő élőhelyeken az egyedszám is elég magas ahhoz, hogy viszonylag rövid idő alatt a legtöbb célfajt megfigyelhessük.

Árják és szultánok

Pár ezer évvel ezelőtt Közép-Ázsia felől bevonult az Indus és Gangesz vízgyűjtőire az indoárja nép, akik meglepő módon nem csak elefántokba botlottak, hanem emberekbe is (dravidák). Mivel ezeknek a kelleténél sötétebb volt a bőrük, nem engedték őket fontosabb tisztségviselésre, csak az alávaló kétékezi munkát hagyták meg nekik – ezzel meg is született a rasszista alapú kasztrendszer. Később a muszlim hódítók ide is benyomultak, majd kontinens-szerte szuverén szultánátusokat hoztak létre (ma ezeket a szultánokat oligarcháknak hívnák) és évszázadokig uralkodtak.

Mogulok és angolok

Amikor 1526-ban Szulejmán darált húst csinált a magyarokból Mohácson, a közép-ázsiai eredetű mogulok néhány ezer kilométerrel keletre, Panipat mellett döntő csapást mértek a Delhi Szultánátus seregeire. Birodalmuk az első hat császár alatt (az első 150 évben) a világ leggazdagabbja volt mind anyagi², mind kulturális tekintetben, majd szép lassan elkezdett hanyatlani. A hanyatlást azonnal kiszagolták az angolok és franciák, akik épp akkor építették tengeri hálózataikat, és ádáz küzdelmet folytattak egymással az indiai szubkontinens kereskedelmi jogaiért, mivel a Fűszer-szigeteket (ma Indonézia) már addigra letenyelerelték a hollandok. Győztek az angolok, és onnantól fogva a totálisan

¹ <https://birdingsouthindia.com/>

² Az európaiak a Dél-Amerikából elrabolt ezüsttel fizettek az indiai luxuscikkekért – így tudott felépülni pl. a Taj Mahal a 17. században. A világ GDP-jének negyede a Mogul Birodalomban összpontosult, gazdagabb volt, mint egész Európa.

erkölcstelen Kelet-indiai Társaság³ és csatlósuk, egy Robert Clive nevű személtáda hathatós munkásságának köszönhetően, szép lassan elkezdtek bedarálni a helyiek minden megélhetési forrását a gyors meggazdagodás céljából. Mivel a Mogul Birodalom a 18-19. századra már jelentősen meggyengült, az angoloknak addigra már a látszatot sem kellett fenntartani és nyíltan rabolták ki a vidék dolgos embereit, éhínséget és általános anarchiát okozva mindenhol. India virágzó textiliparát például úgy tették tönkre, hogy nem engedték őket kiváló minőségű ruhát szőni a helyileg megtermelt gyapotból (akit textilszövésen kaptak, annak gyakran ujját törték). Ehelyett elszállították Angliába az összes nyersanyagot, ott legyártották a készterméket, amit aztán eladtak világszerte, köztük Indiának, ahol egyébként maguktól jobbat állítottak volna elő.

Függetlenség

A világháborúk után India végül elnyerte függetlenségét, de ez nem volt elég: fel kellett osztani az országot egy hindu többségű és egy muszlim többségű részre, ami elképesztő vérontás árán sikerült csak – aki tehetett, átvándorolt a saját vallásának megfelelő országba (mivel az általános vélekedés szerint csak ott lehetett biztonságban), aki nem, az jó eséllyel ott pusztult. Kb. egymillióan haltak meg, mire meghúzták Pakisztán és India határait.

A vallási ellentétek még ma sem csitultak el, Kasmír például muszlim többségű, de nagyobb része Indiához tartozik. Atombombát is javarészt azért fejlesztett ki mindkét ország, hogy ne nagyon merjék egymást megtámadni. A mostani hindu nacionalista kormány sem kimondottan segíti elő egymás elfogadását – mindennaposak a vallási alapon elkövetett atrocitások. Amint Kínát beelőzve a világ legnépesebb országává válik, Indiát továbbra is hátráltatják az ezeréves ellentétek, a kasztrendszerből és kapitalizmusból fakadó egyenlőtlenségek, a túlnépesedés, a környezetrombolás.

Himalája

Míg az Andok teljes hosszát lekövetik a tűzhányók, addig a Himalájában nincs egy darab sem. Miért? Azért, mert az előbbinél egy óceáni és egy kontinentális kőzetlemez ütközik – a bazaltos óceáni lemez sűrűbb a kontinentális lemeznél, így az alábukik és nyomás alatt magmává olvad, ami aztán lávaként tör fel a vulkánokból. Itt viszont két alacsony denzitású kontinentális kéreg ütközött össze, amikor India dél felől szédületes 15 cm/év sebességgel megérkezett – így egyik sem bukott a másik alá, hanem szimplán felgyúrték egymást évmilliók alatt és létrehozták a világ egyik legfiatalabb hegyláncát. Szépen illusztrálja a folyamatot az a tény, hogy az Everest csúcsát óceáni mészkő alkotja. Az indiai kőzetlemez ma is évi félcentis sebességgel száguld és nyomja fölfelé a Tibeti-fennsíkot.

Dekkán-trapp

Bár nincs teljes konszenzus a geológusok között, úgy tűnik, nem biztos, hogy a dinoszauruszok kizárólag egyetlen meteorbecsapódás közvetlen folyományaként pusztultak ki. Gyakorlatilag az ütközéssel egyidőben a valaha volt egyik legnagyobb vulkáni aktivitás kiömléses bazaltja terítette be a Dekkán-fennsíkot – három kilométer vastagon, franciaországnyi területen. Valószínű, hogy a yucatán-félszigeti becsapódás akkora földrengést okozott, hogy az a Föld másik oldalán kataklizmikus kiömléseket aktivált. A két esemény együtt elegendőnek bizonyult a fajok 76%-ának kipusztulásához⁴ – a légkörbe kerülő üvegházhatású gázok elsavasították az óceánokat és évezredekre felmelegítették a bolygót.

A dinoszauruszok több száz millió évig léteztek, és valszeg ma is ők uralkodnának, ha nem történik a fenti katasztrófa. Ha úgy vesszük, még mindig a dinoszauruszok korában élünk, mivel kétszer annyi madárfaj létezik, mint emlős. Az emlősök sosem voltak olyan sikeresek, mint a dínók.

Endemizmus

Indiának négy fő endemikus régiója (EBA) van. A Himalája nyugati (9 faj) és keleti (23 faj) része, a Western Ghats 27 fajjal, illetve a Bengáli-öbölben fekvő Andamán- és Nikobár-szigetek ugyancsak 27 endemikus madárral. Ezekon kívül vannak egyéb területek, mint pl. az Assam-síkság, az Indus

³ A Brit Kelet-indiai Társaságot 1600-ban alapították, a világ első multinacionális vállalata, magánhaderege nagyobb volt, mint a brit koronáé, és elképesztő profitot halmozott fel fennállása 274 éve alatt.

⁴ Ez volt a földtörténet ötödik és legutóbbi tömeges kihalása.

vízgyűjtője, vagy Közép-India erdei, ahol egy-két endemikus faj még fellelhető. De aki komolyabb listázó, vagyis határtalan pénzzel és idővel rendelkezik, az előbb-utóbb ezt a fenti négy régiót meg fogja látogatni.

Western Ghats

Amikor az indiai szubkontinens százmillió évvel ezelőtt leszakadt Madagaszkárról és elindult északnak a mai Ázsia felé, a nyugati partvonalala végig egy ezer méter magas szakadék volt. A mai Western Ghats (vagy magyarul Nyugati Ghatok) a Dekkán-fennsík vetődött, lemorzsolódott széle.

Az útból ez lett végül:

Kadinamkulam Lake, Perunguzhi, Kerala (Raji családja itt lakik)	2022. 12. 22.
Eldhose Birding Lodge, Kalappara, Kerala	2022. 12. 23-25.
Thattekad Bird Sanctuary, Urulanthanni, Kerala	2022. 12. 23-25.
Thattekadu - Kuttampuzha Road, Ernakulam, Kerala	2022. 12. 23.
Birds Murmur Camp, Thattekad, Kerala	2022. 12. 24.
Cheramala, Kerala	2022. 12. 24.
Thattekad – CIAL Signal Station, Kerala	2022. 12. 24.
Chinnar Wildlife Sanctuary, Kerala	2022. 12. 26.
Eravikulam National Park, Kerala	2022. 12. 26.
Mudumalai Tiger Reserve, Tamil Nadu	2022. 12. 27.
Masinagudi Scrub Jungle, Tamil Nadu	2022. 12. 27-28.
Masinagudi – Bokkapuram Road, Tamil Nadu	2022. 12. 28.
Moyar, Tamil Nadu	2022. 12. 28.
Maravakandi Lake, Tamil Nadu	2022. 12. 28.
Ooty Botanical Garden, Tamil Nadu	2022. 12. 29.
Doddabetta Peak, Tamil Nadu	2022. 12. 29.
Sim's Park, Conoor, Tamil Nadu	2022. 12. 30.
Hornbill Camp, Thattekad, Kerala	2023. 01. 01-02.
Thattekad Bird Sanctuary, Urulanthanni, Kerala	2023. 01. 01-02.
Periyar Tiger Reserve, Thekkady, Kerala	2023. 01. 03.
Kumarakom Bird Sanctuary, Vembanad Wetlands, Kerala	2023. 01. 05.

Síkvidéki esőerdő

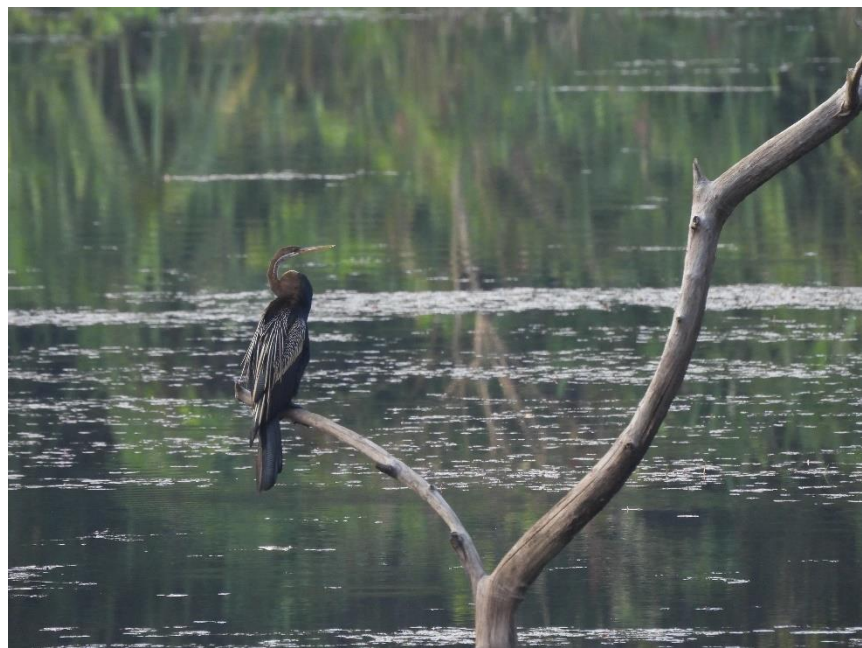
A cég központja egy Thattekad nevű helyen van, trópusi alföldi esőerdő kellős közepén. Menedzserük egy nagy darab, joviális csávó, Ajo, aki, miután három nap után közöltem vele, hogy több fajra számítottam, szégyenkezve intézett nekem még egy-két plusz helyszínt. Jiss, a sofőröm, simán levezetett nyolc órát két rövid pihenővel. A helyi madarász, Vimal profi módon vitt körbe minden élőhelyen. A Thattekad az egyetlen trópusi madárrezervátum (IBA) és a legjobb hely Dél-Indiában, ha alföldi esőerdőben akar kóvályogni az ember. Van itt egy erdővel körülvett sziklás magaslat, ahonnan 360°-ban belátható az erdőszél, így a jellemző fajok legtöbbször itt megfigyelhető. Persze hivatásos vezető nélkül nem lehet bemenni, minket is kiszúrtak az őrk egyszer, mikor visszamentünk magunktól, de csak már kifele menet. Királykobrára és elefántra hivatkoznak ilyenkor – ha valami történik a külföldivel, akkor ők lesznek felelősségre vonva. A helyiek dögöljenek meg nyugodtan, de ha például egy angol turistát taposnak agyon az elefántok, az másnap a BBC címdalán jelenik meg – micsoda különbség!

Békaszájú

A nedves erdők egyik célfaja a ceyloni békaszájú madár (Sri Lanka Frogmouth). A nappalt mozdulatlanul tölti egy ágon, gyakran csak két méter magasan. Úgy néz ki, mint egy elszáradt falevél, mogorva fizimiskája van, mint egy háklis öregembernek. A hím szürke, a tojó rótes, és gyakran egymás mellett csücsülnek szoroson nappal. Többször is találkoztunk vele, nedves és száraz erdőben egyaránt. A párok territoriálisak, mindössze 60 méteres körzetet tartanak fenn. Ritkának tartott madár volt, de az elmúlt években a madarászok megnövekedett számának köszönhetően szépen kibővült az elterjedési területe, és olyan helyeken is felfedezték, ahol nem gondolták volna – pl. pont a vezetóm Vimal bukkant rá Chinnarban először.

Bagoly

Sose láttam még ennyi baglyot, mint itt. Kilenc fajt sikerült levadászni, amiből hármat magamtól találtam (fejlődök!). Egyébként úgy könnyű, ha a helyi vezető ismeri a madarak nappali pihenőhelyét. A ceyloni álarcosbagoly (Sri Lanka Bay-Owl) igen ritka errefelé, Vimal állítása szerint mindössze egyetlen pár tartózkodik ebben az erdőfoltban. Honnan tudja? Onnan, hogy minden nap végignézi az összes fát, hogy megtalálja a napi pihenőhelyüket. Azt sem gondoltam, hogy a baglyokat be lehet kondicionálni: Sötétedéskor kitesznek egy egeret egy üres akváriumba, kisvártatva megérkezik egy mangóbagoly (Mottled Wood-Owl) mindig ugyanarra az ágra az egér fölött, pár másodpercig nézegeti, lecsap és már ott sincs. Közben a házigazda megvilágítja, a fotósok meg sebesen kattintgatnak. Már ha épp van kedve a bagolynak megjelenni. Egy alkalommal a háromból elfelejtett előjönni, ami kellemetlen volt a házigazdának és a méteres teleobjektívvel rendelkező fotográfus kollégáknak.

Bagolyevolúció (John Reilly: The Ascent of Birds)

A baglyok adaptív szétterjedése Afrikából indult (Afroaves) és egybeesett a kistestű rágcsálók radiációjával, de a jelenlegi morfológiai sokféleségük az utóbbi 15 millió évben fejlődött ki. Mára két családjuk maradt fenn, a gyöngybagolyfélék és a valódi baglyok. Fosszilis bizonyítékok szerint egészen tízezer évvel ezelőttig óriás gyöngybaglyok éltek a Karib-szigeteken. Kétszer akkorák voltak, mint a mai gyöngybaglyok és hutiákkal (nyúlméretű rágcsálók) táplálkoztak. Aztán megérkezett az ember és levadászta a bagoly zsákmányállatait, így szépen ki is pusztultak. A szigeti gigantizmus másik példája az olasz Monte Garganon található, ami valaha sziget volt. Egy itt élt faj (*Tyto gigantea*) kétszer akkorára nőtt, mint a mai uhu, de ez is a zsákmánya, egy sünfaj eltűnésével kipusztult, ami egyidőben történt az ember és a behurcolt ragadozók megjelenésével.

Érdekes kísérlet bizonyította a baglyok hallás alapján történő zsákmányszerzését. Egy szobában tartottak egy gyöngybaglyot, ahol szabadon röpködhetett és ahol a fényt napokon keresztül fokozatosan lecsökkentették teljes sötétségig. A bagoly persze képes volt elkapni az egeret, amely a szobát betérítő száraz levélréteg alatt mozgott. Ugyanígy a madár elkapta az egérméretű papírgalacsint, melyet végig húztak a szobán. Ezek az egyszerű megfigyelések kizárták a vizuális, testhő- és szagérzékelést zsákmányolás közben. De amikor az egér gumiszőnyegen mászkált és a farkához kötve vontatott egy zörgő falevelet, a bagoly minden esetben a falevélre csapott le, nem az egérre. Ha a madár egyik fülét betömték, nem találta el a célpontot. Továbbá a madárnak ismernie kellett a szoba berendezését, mivel nem volt hajlandó vadászni a sötétben, ha átköltöztették egy másik szobába. Ez utóbbi megfigyelés arra utal, hogy a környezet topográfiájának ismerete fontos a bagoly számára, és magyarázatot adhat arra, hogy sok faj egész életét ugyanabban a territóriumban tölti. Egy hangforrást nehéz a sötétben lokalizálni, mivel két fül nem elegendő egy pont meghatározására három dimenzióban. Hogy csinálják mégis a baglyok? Egyedi anatómiai tulajdonságuk van: a két fülnyílásuk aszimmetrikusan helyezkedik el a koponyán – az egyik főntebb van, mint a másik. Ez az aszimmetria teszi lehetővé, hogy a bagoly képes legyen meghatározni a hangforrás távolságát a vízszintes sík fölött vagy alatt.

Tökéletes élősködő

Bár olvastam róla korábban, mégis váratlanul ért, amikor az esőerdőbe belépve azonnal elkezdtek támadni a piócák a cipőm. Ott várakoznak a földön szinte minden négyzetcentin, és ha arra jár egy melegvérű, azonnal rácuppannak. Több időt töltöttem a cipőm bámulásával és a piócák lesöprésével, mint a madarak keresésével. Nyomulnak befelé a cipőfűző lyukain, de ha megfogja az ember, azt kifejezetten szeretik – lehet rögtön szívni a vért a kéz/ujj szabad bőrfelületén. Aztán a szálláson mikor lehúztam a nadrágom, két ponton is vérzett a lábam térdmagasságban, és el sem állt egy darabig. Észre sem vettem se azt, hogy felmászott a nadrágom alatt a lábamon, se azt, hogy megharapott. Csak a vérzés árulkodik, hogy valami megcsapolt. Hát nem ez a tökéletes parazita? Másnap aztán betúrtem a nadrágom a zokniba, így nem tudtak felhatolni.

Nagy szarvascsőrű

Az itt található négy hornbill közül kétségkívül ez a leginkább karizmatikus. Mintha egy festményből röppent volna ki. Nagy kiterjedésű, érintetlen örökzöld erdőket igényel. Előfordul egyebütt is, de Dél-Indiában kb. 3500 egyed maradt 100 erdőfoltban, pl. itt Thattekadban is, bár mostanában nem látta senki. Mit nekünk bengáli tigris! Mutassátok a szarvascsőrűt! Szerencsénk volt egy közvetlenül fölöttünk átrepülő egyeddel. Egyébként az eBird érzékeny adatként kezeli a *B. bicornis* észleléseket, nem teszi publikussá.

Chinnar Wildlife Sanctuary

Ez egy 90 km²-es védett terület mindenféle élőhellyel: gyepek, montán esőerdők, shola, száraz és nedves lombhullató erdők, bozóterdők. Félnapos sétánk során láttunk itt rengeteg makákót, langurt, és többek között az alábbi fajokat: Grey-bellied Cuckoo, Common Hawk-Cuckoo, Indian Nightjar, Jungle Nightjar, Yellow-legged Buttonquail, Black Eagle, Yellow-crowned Woodpecker, Yellow-billed Babbler.

Hegyvidéki gyepek és shola

A shola csökkent fákból álló alpesi erdőfolt, melyet füves terület vesz körül (shola-grassland mozaik) Dél-India magasabb hegyi régióiban (>1500 m). Endemikus örökzöld fái egyedi mikroklímát hoznak létre és mintegy termosztátként szolgálva télen-nyáron, éjjel-nappal tartják a 15-20°C-ot, miközben a körülvevő gyepek hőmérséklete 0-40°C között mozog évszaktól függően. Vízretartó szerepe fontos, mivel a monszunok alatt lehulló esőt megtartja és csak fokozatosan engedi ki magából az év során, megbízható vízforrást kínálva az alacsonyabb régiókban élő emberek számára. Az Eravikulam Nemzeti Parkban (IBA) találkoztam néhány shola-specialista madárral: a Black-and-orange Flycatcher nagyon aranyos fekete-narancs foltos madárka, bár normálisan csak a képen látható szürkefejű tojót sikerült lefotózni, a hímnek a feje is fekete. Ugyanabba a nembe tartozik, mint a mi fekete-fehér légykapóink (*Ficedula*). A Painted Bush-Quail családostul bujkált a bokrok között.

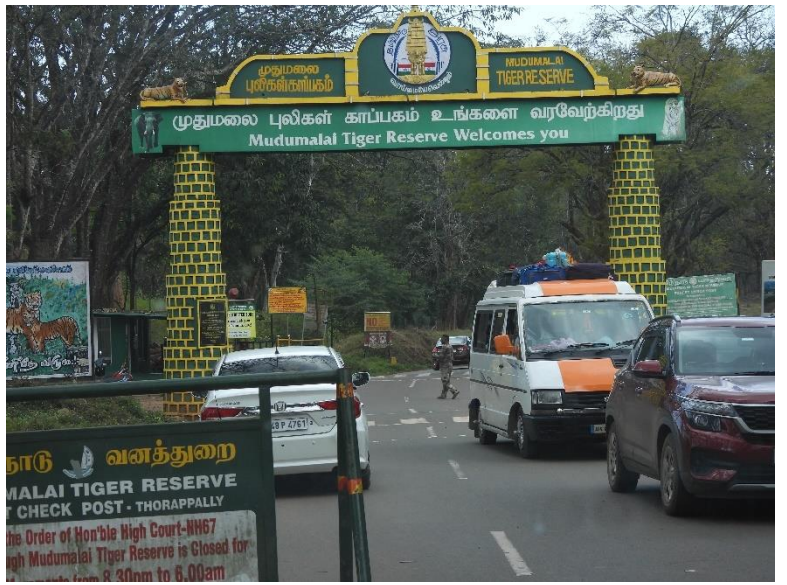

Száraz lombhullató erdő – indomaláj bozótos átmenet: Masinagudi és Bokkapuram környéke

A száraz lombhullató erdő képezi az átmenetet a bozótos és a nedves lombhullató erdő között errefelé. Itt az volt az érzésem, hogy mindhárom típusú élőhely váltogatja egymást erősen felszabdalva településekkel és mezőgazdasági területekkel, és ha néhol meg is marad az eredeti habitat, igazán egyik sem tud domináns lenni az emberi tevékenységnek köszönhetően.

A bozóttal az a gond, hogy a települések közvetlen környékét kivéve nem ajánlott mászkálni benne, nekem sem engedték. Viszont könnyen megfigyelhetők a nagyvadak kocsiból is: a szambár, gaur számatlan, az elefántok úton-útfélen átkelnek előttünk-mögöttünk, de még ajakos medvét is láttunk közvetlenül az út mentén.

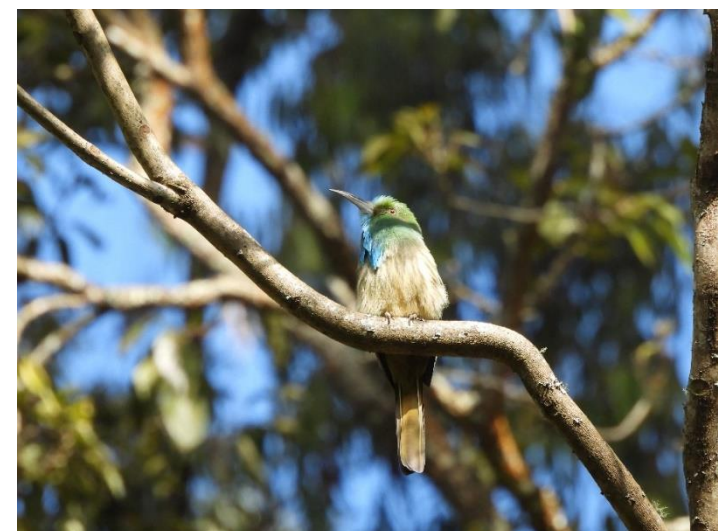

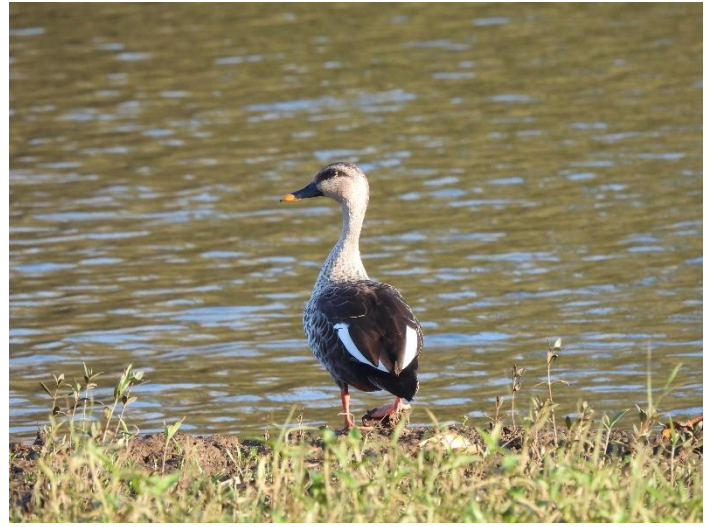

Hegyvidéki esőerdő

Az út a bozótosból a hegyvidéki erdőzónába igen látványos volt, kb ötven hajtűkanyarral. Ooty város környéke valaha érintetlen hegyi erdő volt, kristálytisza vízfolyásokkal minden völgyben. Mára ebből nem sok maradt. A város fölött magaslik a Doddabetta-csúcs (2637 m), ahova megpróbáltunk feljutni a Nilgiri-álszajkó után kutatva, de mivel valami rendezvény volt odafönn, iszonyú dugóba ütköztünk. A hegytetőn végül a hatalmas kavalkád miatt esélytelennek ítéltük a madarászást, ezért lejjebb ereszkedtünk és végül meg is lett a madár egy kevésbé zavart völgyben.

Két hegyi botanikus kertben is voltunk (Ooty és Conoor), ahol számos montán régiókra korlátozódó fajjal találkoztunk, pl. Nilgiri Flycatcher, Nilgiri Woodpigeon, Blue-capped Rock Thrush, stb. Conoorban egy rezidens Brown Fish-Owl párba is belefutottunk.

Elefánt

Thekkady városát övező tigrisrezervátumban egy bennszülött vezetőnk volt, aki a rezervátum területén él egy faluban. Kérdeztem várható-e elefánt és közölte, hogy nem szoktak kijönni ennyire közel a faluhoz. Tíz perc múlva persze friss elefántürülékbe botlottunk, amin ő maga is meglepődött. Kisvártatva megtaláltuk őket, kb. húsz méterről egy magaslat biztonságából figyelhettünk meg egy elefántcsaládot, amint békésen pusztították a faleveleket. Fő célpontunk volt itt a Wayanad Laughingthrush, amely akár harmincfős bandákban mozog, ennek ellenére nem volt könnyű őket megtalálni.

Keselyűkatasztrófa

Pár évvel ezelőtt egy fogfájás nyomán kíváncsiságból megnéztem mi a hatóanyaga a Cataflamnak. Olvasgatom a diclofenac szócikket a Wikipedián, amikor is az alábbi részhez érkezem:

Ökológiai hatások – indiai keselyű krízis: A diclofenac állatorvosi használata az indiai szubkontinens keselyűpopulációinak gyors hanyatlásához vezetett – 2003-ra a keselyűk 95%-a, 2008-ra 99,9%-a kipusztult.

Micsoda? Szinte az összes keselyű kipusztult egész Indiában? Ez hogy lehetséges? Indiában a marhát, bivalyt még ma is igásállatnak használják. Előbb-utóbb a jószágok elkopnak az ízületei és elkezd neki fájni, ennél fogva nincs kedve tovább vonni az igát. Ilyenkor a gazdája tele nyomja fájdalomcsillapítóval és akkor még egy darabig bírja. Na de aztán mégis megdöglik, a gazda pedig otthagyja, ahol épp elhullott – majd a keselyűk eltakarítják. A keselyűk ezt a tulajdonságát régebb óta kihasználják, mint hogy maga a hinduizmus megszületett volna. Igen ám, csak váratlan módon a marháknak felhalmozódott diclofenac toxikusan hat rájuk. A madár, amely természetes zsákcúja megannyi, az emberre is halálos kórnak, mint például a veszettség, botulizmus, antrax, vagy akár a pestis, teljesen védtelen egy gyógyszerrel szemben, amit globálisan egyszerű fájdalomcsillapítóként használnak. Mire felismerték a diclofenac szerepét, addigra mindenhol eltűntek a keselyűk.⁵

A következmények katasztrófálisak és messzire nyúlnak. Az el nem takarított dögök bomlástermékei leszivárognak a talajvízbe és megmérgezik az ivóvízkészleteket. Megnőttek a dögre jövő kóbor kutyák és patkányok populációi, ami miatt nőtt a veszettség és egyéb kórságok előfordulási aránya. A kutyákra jönnek a leopárdok – nőtt a leopárdtámadások száma. A párszi népcsoport szokása, hogy halottaikat nem égetik el, mint a hinduk, hanem fölteszik őket egy magasított platformra (dakhma), ahonnan aztán a keselyűk eltakarítják őket. A madarak eltűnése folytán a párszik most évezredek tradícióik felhagyására kényszerülnek... Végül 2006-ban betiltották a diclofenac állatorvosi használatát, így mára már „csak” évi egy számjegyű a populációk csökkenése (fajtól függően 4–8%). Ékes példája ez annak, amikor kiesik egy jelentéktelennek tartott tényező a körforgásból, aminek beláthatatlan következményei vannak.

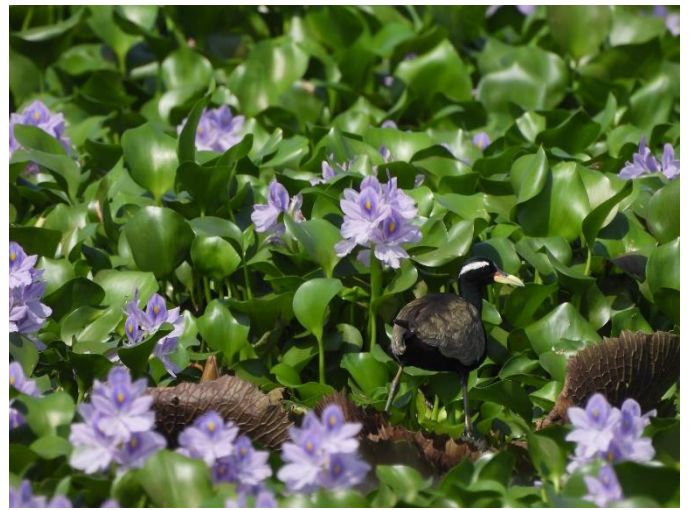
Egyébként két faj egyedét láttam körözgetni a bozótos felett: pirosfejű és bengáli keselyű, mindkettő kritikusan veszélyeztetett státuszban van, és marad is egy ideig.

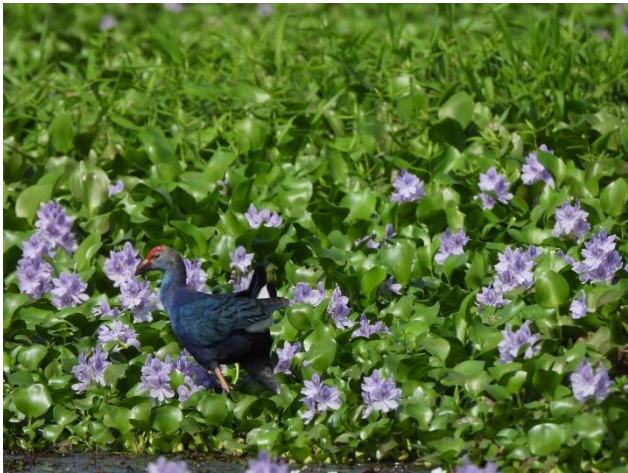
Brakkvizes wetland

Kerala jellegzetes földrajzi képződményei a brakkvizes lagúnák (backwaters). Itt a Western Ghats lejtőiről lefolyó vizek találkoznak az Arab-tenger sósvizével és egyedi ökoszisztémát hoznak létre. Van itt egy néhány kilométeres mangrovés-erdős ösvény (Kumarakom Bird Sanctuary), melyet pont egy ilyen kiterjedt lagúna vesz körül. Amikor az ösvényen sétálva felnéztem egy királydrongót követve a lombkoronába, megláttam két fátyolos baglyot (Brown Boobook). Örültem neki, mert korábban kerestük, de lemaradtunk róla a többi erdőben.

Volt annyi eszünk, hogy a nap közepén beültünk egy csónakba és kivettem minket a vízjácinttal gazdagon fedett nyílt vízre. Nagy számban vannak itt halkapók, gyurgyalagok, levéljárók, kékfű, gólyák, fűtyülőludak. Mire egy óra múlva visszaértünk, erős hányingerem lett a naptól, hiába volt rajtam sapka. Be is lázasodtam később a szálláson, de másnapra semmi bajom nem volt.

⁵ Itt megjegyzendő, hogy a kaliforniai kondor is mérgezés miatt pusztult ki majdnem – ott az ólomgolyó a tettes.

Autózás

Indiában baloldali közlekedés van. Egyetlen kresz szabályt sikerült felfedeznem három hét autózás után: tarts balra, de ne túl sokáig. Mivel itt végletesen kihasználják, hogy három autó elfér egymás mellett a kétsávos úton, így nem sokat kell tőkölteni az előzéssel. Ha motoros jön szembe, az olyan mintha nem is jönne szembe semmi, úgyis elfér mindenki. Amikor rendőr irányítja a forgalmat, az ő karlendítéseiben és füttyögésében sem lehet felismerni semmiféle logikát. Valahogy mégis mindenki célba ér a végén. Egyébként Indiában külföldi csak akkor vezethet, ha az országban szerezte a jogsiját, így én minden hajmeresztő manővert az anyósülésről éltem át.

Kaja

Kb. két hétig tisztességgel fogyasztottam a helyi ételeket, aztán valami átkapcsolt bennem és többé nem tudtam lenyelni semmilyen *indiai* aromájú kaját. Pedig nem rontottam el a gyomrom, egyszerűen csak besokalltam. Én eleve nem szeretem az indiai ízvilágot, bár van egy csomó finom kaja. Az indiaiak kézzel esznek, nem használnak evőeszközt. A különféle lepényekkel én is fel tudom kanalazni a szaftot, de pl., amikor összekeverik a rizst a szósszal, gombócot gyúrnak belőle kézzel és bekapják, az már nekem sok. Egyébként Indiáról általában a hasmenés szokott eszébe jutni mindenkinek (Delhi belly). Na nekem mindkét indiai utamon székrekedésem volt (sehol máshol a világon), de olyan szinten, hogy hashajtót kellett bevennem.

Úton-útfélen leszóltattak idegenek, hogy honnan jöttem. Nem igazán értem mit kívánnak kinyerni ebből az információból, ugyanis amint kimondom, hogy Európa vagy Magyarország, a diskurzusnak minden esetben vége is szakad és mindenki megy tovább a maga dolgára. Kivéve amikor indokolatlanul szelfizni akarnak velem. Egy alkalommal körbeállt vagy tíz fiatal egy fotóra, alig fért bele mindenki.

Endemikusok

A huszonhét Western Ghats endemikusból az alábbi huszat sikerült begyűjteni. A fajok többsége megfelelő élőhelyen viszonylag gyakori, így könnyen megfigyelhető. A három álszajkóért (laughingthrush) konkrét helyekre kellett menni. Négy másik fajjal is csak egyszer találkoztunk: Nilgiri Woodpigeon (Conoor), Rufous Babbler (Thekkady), Nilgiri Flycatcher (Ooty), Nilgiri Pipit (Munnar). A Broad-tailed Grassbird-re, White-bellied Sholakili-re rápróbáltunk, de nem kerültek elő. A Grey-headed Bulbulról lemaradtunk Thattekadban. Az Ashambu és Banasura álszajkóknak apró, behatárolt elterjedésük van, amik földrajzilag kiestek az útitervből, így ezeket meg sem kíséreltük. A Nilgiri Thrush több helyen is előfordul, majdnem meg is lett, aztán mégsem (eléggé bújkálós). A Vigors's Sunbird csak Goától északra fordul elő.

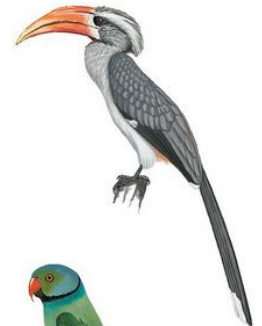
Nilgiri Woodpigeon (Columba elphinstonii): olyan, mint az örvös galamb, csak épp ez kizárólag hegyi esőerdőben található a Western Ghats területén. Csak egyszer láttuk egy botanikus kertben.

Grey-fronted Green-Pigeon (Treron affinis): egyszerű halványzöld galamb, gyakori.

Malabar Grey Hornbill (Ocyroceros griseus): kistermetű szürke szarvacsőrű, esőerdőkben, lombhullató erdőkben meglehetősen gyakori, főleg, ha etetik őket. Thattekadban minden reggel hétkor banánt kapnak, ahol is tizesével-huszasával gyülekeznek.

Malabar Barbet (Psilopogon malabaricus): az egyik legszebb bajszi, nedves erdőben nem ritka.

Malabar Parakeet (Psittacula columboides): kifinomult kinézetű, kecses, hosszú farkú papagáj, szégyenlős, de jól fotózható.

White-bellied Treepie (Dendrocitta leucogastra): fehérhasú erdeiszarka, gyönyörű madár, egyik fő célpontom volt, de szerencsére etetőnél jól lehetett fotózni. Lenyűgöző volt, amikor kergették egymást a paradicsomdrongóval. Láttuk az erdőben is, etetőktől távol.

Malabar Woodshrike (Tephrodornis sylvicola): a vangagébicsek endemikus képviselője Dél-Indiában.

Flame-throated Bulbul (Rubigula gularis): csinos, feltűnő, esőerdőben gyakori bülbül.

Rufous Babbler (Argya subrufa): vöröses rigótimália, az úton látott endemikusok közül ez volt a legnehezebben fellelhető. Csoportban jár, mint a többi babbler, de közel sem volt olyan feltűnő.

Wayanad Laughingthrush (Pterorhinus delesserti): a Periyar Nemzeti Park (Thekkady) sűrű nedves lombhullató erdejében találtuk meg őket másfél órák trekking után. Egy kb. harmincfős csapatban mozogtak, de nem álltak meg egy pillanatra sem. Az egyetlen elfogadható fotón egyikük békával a csőrében pózol.

Palani Laughingthrush (Montecincla fairbanki): hegyi gyeplő-szöcske mozaikban találtuk párban Munnar fölött. Nem kellett sokáig keresni, nem szégyenlős.

Nilgiri Laughingthrush (Montecincla cachinnans): hegyi esőerdőben találtuk ezt is párban a Doddabetta-csúcs alatt (2637 m, Ooty városa fölött). Hangra jöttek.

Malabar Starling (Sturnia blythii): esőerdőben gyakori seregély, selymes hatású tollazattal.

Malabar Starling (Sturnia blythii): esőerdőben gyakori seregély, selymes hatású tollazattal.

Nilgiri Sholakili (Sholicola major): fehérhasú rövidszárnyúrigó. Az egyik a sok kék légykapó közül; hegyi esőerdőben találtuk.

Nilgiri Flycatcher (Eumyias albicaudatus): nagyobb termetű kék légykapó, egyszer láttuk hegyi botanikus kertben.

Nilgiri Flycatcher (Eumyias albicaudatus): nagyobb termetű kék légykapó, egyszer láttuk hegyi botanikus kertben.

White-bellied Blue Flycatcher (Cyornis pallidipes): egész gyakori kék légykapó.

Black-and-orange Flycatcher (Ficedula nigrorufa): zabálnivaló hegyi légykapó. A botanikus kertekben kifejezetten bizalmas volt.

Nilgiri Flowerpecker (Dicaeum concolor): apró, izgága, egyszínű virágjáró. Lehetetlen lefotózni (nekem).

Crimson-backed Sunbird (Leptocoma minima): apró nektármadár, nem a leggyakoribb.

Nilgiri Pipit (Anthus nilghiriensis): hegyi, lokalizált pityer, csak egy helyen találtuk meg nagy nehezen (Eravikulam NP). A keleti sarkantyúspityer (*A. rufulus*) helyettesítője 1800 m fölött.

Leggyakoribb madarak

Greater Racket-tailed Drongo, Malabar Grey Hornbill, Rufous Treepie, Red-wattled Lapwing, White-breasted Waterhen, Cattle Egret, Indian Pond Heron, Brahminy Kite, White-throated Kingfisher, House Crow, Spotted Dove, Red-whiskered Bulbul, Orange-headed Thrush

Látott raptorok

Black-winged Kite, Crested Honey-buzzard, Black Baza, Red-headed Vulture, White-rumped Vulture, Crested Serpent-Eagle, Rufous-bellied Eagle, Black Eagle, Indian Spotted Eagle, Greater Spotted Eagle, Tawny Eagle, Steppe Eagle, Crested Goshawk, Shikra, Black Kite, Brahminy Kite, Common Buzzard, Common Kestrel, Peregrine Falcon

Muscicapid légykapók

Asian Brown Flycatcher, Brown-breasted Flycatcher, Indian Robin, Oriental Magpie-Robin, White-rumped Shama, Nilgiri Sholakili, White-bellied Blue Flycatcher, Blue-throated Flycatcher, Tickell's Blue Flycatcher, Nilgiri Flycatcher, Indian Blue Robin, Malabar Whistling-Thrush, Black-and-orange Flycatcher, Rusty-tailed Flycatcher, Kashmir Flycatcher (ritka téli vendég!), Blue-capped Rock-Thrush, Blue Rock Thrush, Pied Bushchat

Baglyok

Ceyloni álarcosbagoly (*Phodilus assimilis*): a gyöngybaglyokhoz tartozó, különleges kinézetű madár. Kétszer találtuk meg ugyanabban a sűrű nedves erdőfoltban.

Hindu füleskuvik (*Otus bakkamoena*): ezt egyszer sikerült egyedül lelámpáznom másodlagos esőerdőben, de mire lefotóztam volna, elrepült.

Indiai halászbagoly (*Ketupa zeylonensis*): uhu-termetű bagoly, kétszer volt hozzá szerencsém, mindkétszer párban találtuk őket. Először bozótos által körülvett galériaerdőben pihentek, másodszor egy botanikus kertben hegyi esőerdő-övezetben.

Foltoshasú uhu (*Ketupa nipalensis*): patakmenti sűrű bambuszerdőben akadtunk rá. Vészjósló, fenyegető fizimiskája van.

Dzsungel törpekuvík (*Glaucidium radiatum*): folyóparti galériaerdőben (esőerdő) láttuk kétszer, hang alapján gyakori.

Brama kuvik (*Athene brama*): szavanna-jellegű bozótosban találtunk három pihenő példányt egy fán. Kb. mint a mi kuvikunk.

Mangóbagoly (*Strix ocellata*): egy odaszoktatott példány jön etetésre minden este (esőerdő).

Maláj erdeibagoly (*Strix leptogrammica*): bambuszerdőben mutatták meg egy pihenő példányát. Mindkét erdeibagoly faj gyönyörűség.

Fátyolos bagoly (*Ninox scutulata*): magunktól találtuk párban lagúna által körülvett mangrovés erdőfoltban.

Látott emlősök

Indiai repülőkutya, parókás makákó, közönséges hulmán, Nilgiri langur, aranyakál, ajakos medve, szürke mongúz, ázsiai elefánt, vaddisznó, pettyes szarvas, szambárszarvas, gaur, indiai muntyákszarvas, háromsávós pálmamókus, indiai királmókus, hosszúfarkú királmókus

Felhasznált források

Birds of India (Princeton Field Guides, second edition, 2012)

[The Cornell Lab of Ornithology – Birds of the World](#)

[Taxonomic updates to the checklists of birds of India and the South Asian Region – 2023](#). Praveen J & Rajah Jayapal. Indian Birds vol. 18 no. 5.

[SolB 2023. State of India's Birds, 2023: Range, trends, and conservation status](#). The SolB Partnership. Pp. 119

Citizen science driven species distribution models estimate drastically smaller range sizes and higher threat levels for Western Ghats endemic birds. V Ramesh, T Gopalakrishna, S Barve, DJ Melnick. Biological Conservation 210 (2017) 205-221

Mammals of Western Ghats: A simplistic overview (PO Nameer, S Molur, S Walker), 2001, Zoos Print J 16(11):629-639

The Ascent of Birds (John Reilly, 2019)

Habitats of the world (Iain Campbell, Ken Behrens, Charley Hesse, Phil Chaon). Princeton, 2021

The Discovery of India (Jawaharlal Nehru, 1946)

The Anarchy (William Dalrymple, 2019)

The Ends of the World (Peter Brannen, 2017)

